

Castell de Castellfollit. Castell de Sant Esteve

Castellfollit de Riubregós

Ubicació

Comarca:	Anoia
Lloc/Adreça:	Serra del Castell
Emplaçament	A la serra que corona el poble de Castellfollit de Riubregós
Alçada:	526

Coordenades:

Latitud:	41.77641
Longitud:	1.43704
UTM Est (X):	370105
UTM Nord (Y):	4626132

Classificació

Número de fitxa	08060 - 54
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani
Segle	X-XIX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Malgrat la recent intervenció, encara resten estructures per consolidar.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Defensa
Observacions protecció:	BCIN R-I-51-5361, Precatàleg de patrimoni. Normes Subsidiàries (2000)
Data aprovació:	dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari	Sí IPA 736, CC.AA. 736
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil

Ús actual:	Científic
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Castellfollit de Riubregós
Fitxes associades:	
<u>Torre del Ballester. Torre del Balet</u>	
Autoria de la fitxa	Xavier Bermúdez López
Data de registre de la fitxa:	dt., 05/04/2016 - 02:00

Descripció

Castell format per un recinte fortificat i flanquejat per tres torres albarranes. El castell pròpiament dit es troba al centre, sobre una serra (formada per afloraments de guixos) que s'allarga en sentit SO-NE. Del seu flanc est partia un circuit de muralles que encerclava el poble de Castellfollit. Flanquejant-lo des de diversos punts hi ha tres torres albarranes. El castell s'adapta tant al perfil allargat de la serra com al seu esglaonament. Dins del seu perímetre fortificat hi ha diversos elements individualitzables. A la part més elevada (extrem SO) hi ha una torre de pedra de planta circular, que destaca respecte a l'exterior de la fortificació gràcies a la presència d'un fossat artificial. A la part central del llenç oriental de muralles hi ha un seguit d'estances que conserven un alçat considerable la funcionalitat de les quals no està definida, si bé devien estar en relació amb l'accés del castell, que es troba en aquest punt. Finalment, a l'extrem inferior (al NE) és on millor es conserven un seguit de patis i estances cobertes amb volta ogival. D'entre aquestes estances destaca l'església de Sant Vicenç i un calabós amb dibuixos esgrafiats que representen una escena bèl·lica amb fortificacions, cavallers (un dels quals amb les armes dels Cardona) i màquines d'assalt. Una publicació (PAGÈS, 2006-2007) posa aquesta escena en relació amb el setge de Balaguer de l'any 1280. En tots aquests espais del castell es documenten estructures de pedra lligada amb morter i d'altres construïdes amb encofrats. Respecte al perímetre emmurallat enunciat que, partint del castell (al seu flanc oriental) encerclaven tot el nucli, no es conserva. Incloïa tot el nucli antic, excloent-ne el Raval. Fora del recinte del castell i de la població hi ha tres torres albarranes que en complementaven la defensa: la del Ballester (al NO), la del Raval (al SO) i la del Cap Xic (al SE), cadascuna de les quals compta amb una fitxa individualitzada.

Observacions:

Diversos documents dels segles XI i XII es refereixen al castell com a Castell de Sant Esteve.

Història

El territori de Castellfollit va ser incorporat al llarg del segle X al comtat de Cerdanya per part dels successors de Guifré el Pilós. L'any 1030 ja hi havia documentada l'existència del castell, si bé la seva construcció podria ser anterior i, fins i tot, podria tenir el seu origen en un castell islàmic. Al segle XII el comtat de Cerdanya passà a mans dels comtes de Barcelona, que sovint el cediren en herència de manera separada a algun dels hereus. El control directe del castell, però, va estar inicialment en mans dels Cervera (com a castlans) i, més endavant, dels Cardona. Des de finals del segle XIII fins a la fi de les senyories jurisdiccionals (al segle XIX), els Cardona van tenir el castell com a feudataris. Al llarg de la Història el castell ha viscut diversos conflictes, com les disputes entre els Cardona i els Pinós (segle XIV) o la guerra contra Joan II (1478). Tot i això, el xoc més destructiu el va viure l'any 1822 quan, durant els enfrontaments entre els absolutistes (Regència d'Urgell) i els reialistes, el general Espoz y Mina els va assotar intensament amb artilleria. La intervenció de consolidació del llenç oriental de muralles del castell (el que s'encara al

poble) duta a terme entre els anys 2015 i 2016 ha comportat l'excavació arqueològica de les parts central i inferior del castell, els resultats preliminars de la qual no estaven disponibles en el moment d'elaboració d'aquest mapa de patrimoni.

Bibliografia

CARBONELL, E. [et al.]: "Els grafitis de Castellfollit de Riubregós. Primeres aportacions". Quaderns d'estudis medievals. [Barcelona] Vol. 1 (setembre 1981), Any núm. II, p.278-310. FARELL, Joan (1994a). Castellfollit de Riubregós. Vol I. Resum històric. Folklore. Llegendes. Tradicions. Fundació Salvador Vives Casajuana. FERNÁNDEZ, J.; SANAHUJA, J.; TORRES, S.: "Les torres albarranes dels complexos castrals de Castellfollit de Riubregós i Castelló de Farfanya: exemple de defensa exterior de castells baixmedievals". A: Actes del Congrés Els Castells Medievals a la Mediterrània Nord-occidental. Celebrat a Arbúcies, els dies 5, 6 i 7 de març de 2003. Arbúcies: Museu Etnològic del Montseny, 2004. p.439-450. JUNYENT, F. [et al.]: "Castell de Castellfollit". A: Catalunya Romànica. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992. Vol. XIX: . p.402-406. PAGÈS, M.: "El setge de Balaguer als grafitis de Castellfollit de Riubregós", a Urgellia : Anuari d'estudis històrics dels antics comtats de Cerdanya, Urgell i Pallars, d'Andorra i la Vall d'Aran. Vol. 16, la Seu d'Urgell. (2006-2007), p. 499-505 : il·.

Enllaços d'interès:

<https://www.youtube.com/watch?v=AUsyo50lTbA&feature=youtu.be>

